

MASARYKOVA UNIVERZITA

Pedagogická fakulta

Katedra speciální pedagogiky

Domácí násilí z pohledu jiné osoby

Projekt

Brno 2012

Hana Jurtíková, 239204

Téma: Domácí násilí z pohledu jiné osoby

Problém: Domácí násilí z pohledu policie ČR a pracovníka intervenčního centra

Otázka: Jak se dívají odborníci na právní úpravu domácího násilí?

Úvod

Domácí násilí je tématem, které se v dnešní době již dostalo do povědomí lidí a je často zmiňováno v médiích. Proto může být pro nás překvapivé, že tento pojem do roku 2007 nebyl definován v platném českém právním řádu. Rok 2007 je tedy zlomem pro řešení domácího násilí a pro pomoc jeho obětem. Pro zlepšení ochrany před domácím násilím byly zakotveny tzv. tři pilíře pomoci – policie, intervenční centra a justice. Dále vzniklo mnoho neziskových organizací, které se specializují na pomoc obětem domácího násilí.

Cíle práce

V diplomové práci jsem se rozhodla vytyčit si tyto cíle. Cílem teoretické části práce bude shrnout dosažené poznatky o domácím násilí. Dále pak popsat pomoc, která je dostupná v dnešní době obětem. Cílem praktické části je zjistit názory odborníků na novou právní úpravu, jestli má podle nich nějaké nedostatky.

Hlavní výzkumná otázka

- Je právní úprava domácího násilí dostatečná?

Vedlejší výzkumné otázky

- Jaké řešení situace nabízí Policie ČR pro oběti a agresory domácího násilí?
- Jaké je právní zajištění týkající se obětí domácího násilí?
- Jaké další služby, které nejsou vymezeny zákonem o sociálních službách, č. 108/ 2006 Sb., poskytují a patří do kompetencí Intervenčních center?
- Jaká je návaznost ve spolupráci neziskových organizací se státním sektorem (Policie ČR, úřady...)?
- Jak institut vykázání ovlivňuje práci Policie ČR a pracovníků IC?

Výběr výzkumné strategie a metody sběru dat

Pro svůj výzkum jsem si vybrala kvalitativní výzkumnou strategii, protože chci zkoumat subjektivní názory a zkušenosti malého počtu lidí na danou věc a tím se hlouběji dostat do této problematiky. Výzkumnou metodou bude polostandardizovaný rozhovor. Kostra otázek rozhovoru bude daná a v průběhu jednotlivých rozhovorů bude doplněna o otázky, které z nich vyplynou. Prováděný rozhovor bude natáčen (se souhlasem respondenta) na diktafon a poté přepsán.

Výzkumné jednotky

Předpokládaný počet výzkumných jednotek je 5-10, počet kontaktovaných organizací bude vyšší. Organizace budou vybírány z registru poskytovatelů sociálních služeb ve Zlínském kraji, které mají cílovou skupinu oběti domácího násilí. Dále kontaktuji služebny policie ČR. Vybrané zkoumané jednotky, které se zabývají problematikou domácího násilí, viz registr sociálních služeb výše, kontaktuji nejprve e-mailem s dotazem o možnostech provedení rozhovoru. Zprostředkované navozování kontaktů později přejde v přímý kontakt.

Východiska práce

Budu vycházet z objektivistického paradigmatu (utváření jedince společností - základ teorie sociálního konstruktivismu) a interpretativního paradigmatu (utváření obrazu ze své přímé zkušenosti i negativní).

Návrh otázek

- Co pro vás znamená (vidíte) pod pojmem domácí násilí (co vás nejdřív napadne)?
- Proč jste si vybral/a práci s touto cílovou skupinou?
- S jakými problémy (riziky) se ve vaší práci s touto cílovou skupinou potýkáte?
- Vidíte nějaká legislativní úskalí při práci? Pokud ano, co by se s nimi dalo dělat.
- Je/není podle vás veřejnost dostatečně informovaná o možnostech pomoci osobám postiženým domácím násilím?
- Co je podle vás nejtěžší na této práci? A jak tyto obtíže překonáváte?
- Jak funguje spolupráce s dalšími organizacemi zabývajícími se touto problematikou?

Otázky budou doplněny v průběhu rozhovoru o další.

Praktické a etické problémy výzkumu

Během rozhovoru může dojít k těmto praktickým problémům. Vedení rozhovoru může být ovlivněno nezkušeností s touto metodou sběru dat. Dalším problémem se jeví neochota organizací se spoluprací, jejich časová zaneprázdněnost. Také vedení rozhovorů je časově náročné pro dotazovatele, ten může být dále ovlivněn nervozitou, aktuálním psychickým rozpoložením (i respondenta). Při rozhovoru se mohou vyskytnout i etické problémy, jako je neznalost předpisů a norem instituce, dále také problém anonymity. Rozhovor může být poznamenán „klamem toužebných přání nebo očekávání“ tazatele.

Každá z těchto problémových situací se dá řešit. Nezkušenost s vedením rozhovoru se dá napravit procvičováním. Tím tazatel nabude jistějšího postupu. Vyhledáním a kontaktováním více organizací se lze připravit na negativistický přístup organizací. Prostudováním, seznámením se s technikami na zvládnání nervozity získá tazatel jistotu. Důležitý je také dostatečný časový předstih provádění rozhovoru. Respondent by se měl také seznámit s předpisy a etickými kodexy organizací. Maximálně by měl zabezpečit anonymitu respondenta a nechat si vystavit informovaným souhlas. Svým otevřeným přístupem, jednat s dotazovaným, seznámit jej s cílem a směřováním rozhovoru a co se s daty po zpracování stane.

Pilotážní rozhovor

Pilotážní rozhovor byl proveden s pracovníci nejmenovaného zařízení, které se zaměřuje na pomoc obětem domácí násilí během mé praxe.

Rozhovor byl zaznamenáván na diktafon a po jeho přepsání byl smazán.

Další, již výzkumné rozhovory, se budou konat v intervenčním centru Zlínského kraje a na Policii ČR v Kroměříži.

P... pracovnice zařízení

T... tazatel (já)

T: Co pro vás znamená pojem - domácí násilí. Co vás nejdříve napadne, pod tímto pojmem?

P: Třeba ... Fyzické a psychické týrání. Napadení druhé osoby násilnou osobou. Bezdůvodná agrese. Také návykové látky, žárlivost...

T: Proč jste si vybrala práci s touto cílovou skupinou?

P: Jelikož v současnosti, v době krize rodiny, se obávám, že těchto pracovníků je nedostatek. Většinou lidé po vystudování oboru v pomáhající profesi se věnují návykovým látkám, poruchám příjmu potravy. Tato skupina se mi zdá opomíjena. Také případů neustálé narůstá. ☺ A také zde bylo volné místo po absolvování vysoké školy ☺ a vstřícný kolektiv ☺

T: S jakými problémy nebo riziky se ve vaší práci s touto cílovou skupinou potýkáte?

P: Napadení ze strany partnera, ale také není výjimkou napadení syna své matky. Někdy jsou aktu násilí přítomné i děti. V rámci této problematiky se můžeme setkat také s případy stalkingu, ale ne tak často jako výše zmíněnými. Také jsou to oběti pod psychickým nátlakem.

T: Zmiňujete problematiku Stalkingu, můžete k tomu říct něco více?

P: Je uveden v trestním zákoníku jako trestný čin, ale jeho dokázání je velmi těžké, záleží na osobě policisty, který případ řeší. To bych Vás spíše odkázala na erudovanější osoby

T: Vidíte nějaká legislativní úskalí při práci? Pokud ano, co by se s nimi dalo dělat.

P: Vše je vymezeno právním řádem, problematika má své ukotvení.

T: Když hovoříte o tom právním ukotvení, přemýšlím, teď nad institutem vykázání, který je poměrně novinkou v českém právním řádu?

P: Legislativní rámeček je dán zákonem č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. Ale samotný institut vykázání jako jedno z možných řešení domácího násilí byl upraven zákonem č. 135/2006 Sb., který zakotvil nové oprávnění Policii ČR. Tedy od 1. ledna 2007 je policie oprávněna násilnou osobu ze společného obydlí vykázat. Více bych Vás odkázala pro přesnější informace právě na PČR, která má i více zkušeností.

T: Je podle vás veřejnost dostatečně informovaná o možnostech pomoci osobám postiženým domácím násilím?

P: Určitě by si větší informovanost tato problematika zasloužila. Například větší informovanost i v rámci přednášek a konferencí na VŠ... Existují sice materiály, ale mohly by být přístupny více na služebnách PČR, ve školách, úřadech... Tak aby větší povědomí, získala

i širší veřejnost. Chválím a přínosné vidím, větší rozšiřování povědomí v rámci médií, diskusních pořadů s odborníky.

T: Co je podle vás nejtěžší na této práci? A jak tyto obtíže překonáváte?

P: Především tím, že jsem sama žena, a cílovou skupinou, tedy ohrožených osob bývají ženy, jsou zde přítomny také děti jako svědci domácího násilí. Otázka dětí je velmi citlivé téma, sama jsem matkou. Především, bude to znít poněkud..., méně empatie, více porozumění. Mít práci oddělenou od osobního života.

T: Jak funguje spolupráce s dalšími organizacemi zabývajícími se touto problematikou?

P: Především je to spolupráce s PČR, různými zařízeními azylového typu, v horších případech bohužel také zdravotnická zařízení. Spolupráce je zatím dostačující, komunikace velmi rychlá.

T: Děkuji mnohokrát za velice přínosné informace.

P: Není vůbec zač ☺.

Modifikace výzkumu

Na základě rozhovoru v terénu jsem došla k závěru, že by bylo třeba přeformulovat některé otázky, které byly komunikačním partnerem špatně pochopeny (např. ot. ***S jakými problémy nebo riziky se ve vaší práci s touto cílovou skupinou potýkáte?*** Čekala jsem spíše rizika vůči osobě tazatelky – např. Syndrom vyhoření, velká osobní angažovanost do případu, kontakt s násilnou osobou – agresorem, vyhrožování atd.) Také chci více zapojit do rozhovorů příslušníky Policie České republiky a informace porovnávat a analyzovat z více odborných stran. Jelikož někdy mohou být sice erudované osoby, ale při doplnění pohledu a zkušeností z dlouholeté práce s uvedenou cílovou skupinou i přímo v terénu (právě PČR). Problematika domácího násilí je velice složitá, také je nutné si vybrat komunikačního partnera, který se pohybuje i v oblasti legislativního vymezení.

Seznam relevantní literatury

- ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: domácí násilí, stalking, predikce násilí*. Vyd.1. Praha: Grada, 2008. 150 s. ISBN 9788024722078.
- HAŠKOVCOVÁ, Helena. *Manuálek o násilí*. Vyd. 1. Brno: Národní centrum ošetřovatelství a nelékařských zdravotnických oborů, 2004. 83 s. ISBN 807013397X.

- JASPER, Margaret C. *The law of violence against women*. 2nd ed. New York: Oceana, 2007. 262 s. ISBN 9780195339048.
- JOHNSON, Michael P. *A typology of domestic violence: intimate terrorism, violent resistance, and situational couple violence*. Boston: Northeastern university press, 2008. 161 s. ISBN 9781555536930.
- KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; ŽATECKÁ, Eva; DÁVID, Radovan. *Právo proti domácímu násilí*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2011. 139 s. ISBN 9788074003813.
- STRÍLKOVÁ, Patricie; FRYŠTÁK, Marek. *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. Vyd. 1. Ostrava: Key Publishing, 2009. 91 s. ISBN 9788074180200.
- ŠEVČÍK, Drahomír; ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011. 186 s. ISBN 9788073676902.
- ÚLEHLOVÁ, Dagmar. *Problematika domácího násilí pro zdravotnické pracovníky*. Vyd. 1. Brno: Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských oborů v Brně, 2009. 116 s. ISBN 9788070135020.
- VARGOVÁ, Branislava; POKORNÁ, Dana; TOUFAROVÁ, Marie. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008. 159 s. ISBN 9788086131764.
- VOŇKOVÁ, Jiřina; SPOUSTOVÁ, Ivana. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Vyd. 2. Praha: ProFem, 2008. 244 s. ISBN 9788090362673.

Projekt postrádá jasnou linii od tématu přes výzkumné otázky až po způsob sběru dat. Doporučuji si znovu ujasnit, oč vám ve výzkumu jde a jaké způsoby sběru dat vám pomohou získat informace, které potřebujete.